

עין משפט
נר מציה

לו א ב מיי פיי מהל'
כטרים הל' א סמג
עשין קמג טוש"ע י"ד סר
שלג סעף ט:

לו ג מיי פ"ג מהלכות
תרומות הל' ב:
לח ד מיי שם הל' א
טוש"ע י"ד סר שלא
סעף יט:

לח ה מיי שם הל' ג:
כ ו ד מיי פ"א מהל'
מטעט עניי הל' טו:
כז ח מיי פ"ב מהל'
כטרים הל' ז:
כב ט מיי פ"א מהל'
חגיגה הל' ב:

מוסף רש"י

חטה אחת פוטרת את הכרי. תרומה, דהל לא תתפרש שיעורא דידה, אלא ראשית דגנך תביז ואפילו כל דהו, ורבנן הוא דלמרי עין יפה אחד מארבעים, עין רעה אחד מששים, ציטונת אחד מתמשים (ע"ז ע"ג). הפאה, לא תמה בו תורה שיעור ואע"פ שאין לפאה שיעור חכמים נתנו בו שיעור אחת מששים, והבכורים. ולקחת מראשית כל פרי האדמה, ולא תאמר כמה (חגיגה ז.י).

קלו:

טעך שצבעו פמור. פירש בקונטרס משום דהוי כמו מויק מתנות או אוכלן דפטור וה"נ גזל ומימה דא"כ מאי קמ"ל רב חסדאי כיון דמתני' היא וצפי' רש"י הראשונים במכתב ידו פירש שקודם שגזו חמש זאלן דהיינו כדי חיוב צבע מה שגזו שלא זאל לדי חיוב עד שצבעו והעביר עליו קולמוס ונראה דקמ"ל רב חסדא שלא נפרש מתני' כפירוש שמחק בקונטרס אלא פטור משום דמויק מתנות כהונה שקאלן צעיניו: **והא אנן תנן**. שיעור תרומה עין יפה אחד מארבעים ולא צעי למימר דשמואל איירי צעין רעה דאם כן מאי קמ"ל מתניתין היא במסכת תרומות (פרק ד מ"ג) עין רעה אחד מששים:

אלו דברים שאין להם שיעור הפאה בו. צירושלמי דמסכת פאה פריך אמאי לא חשיב נמי תרומה צהדייהו דחטה אחת פוטרת הכרי כדשמואל ומשני דתרומה יש לה שיעור למעלה שאין יכול לעשות כל גרנו תרומה כדתנן העושה כל גרנו תרומה וכל עיסתו חלה לא עשה ולא כלום ופריך והרי פאה דאין אדם עושה כל שדהו פאה וקתיי ומשני פאה בשעת חיובא דהיינו משמתחיל לקצור אדם עושה כל שדהו פאה דהוי פאה למה שכבר קצר אצל תרומה בתר חיובא דהיינו אחר מירוח אין יכול לעשות כל גרנו תרומה בגמ' ^טוהרציון פריך אמאי לא חשיב אפר פרה ועפר סוטה ורוק יצמה ומשני דלא חשיב צמתני' אלא דברים דאי עביד טובא הוי מנוה אצל אין מחויב לעשות אלא כל שהוא:

דאורייתא אין לה שיעור דרבנן בששים מאי קמ"ל תנינא ^טאין פוחתין לפאה מששים אע"פ שאמרו הפאה אין לה שיעור התם בארץ הכא בחו"ל כי סליק איסי בר היני אשכחיה ^{טו} לר' יוחנן דקא מתני ליה לבריה רחלים אמר ליה אתניייה רחלות א"ל כדכתיב ורחלים מאתים * אמר ליה ^{טז}לשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמן אמר ליה מאן ריש סדרא בבבל אמר ליה אבא אריכא אמר ליה אבא אריכא קרית ליה דכירנא כד הוה יתיבנא אחר י"ז שורן אחוריה דרב קמיה דרבי ^{טז}וגפקי זיקוקין דנור מפומיה דרב לפומיה דרבי ומפומיה דרבי לפומיה דרב ולית אנא ידע מה הן אמרין ואת אבא אריכא קרית ליה אמר ליה איהו ראשית הגז בכמה אמר ליה ^{טז} ר' יוחנן בששים והאנן בכל שהן תנן אמר ליה ^{טז}אם כן מה בין לי ולך כי אתא רב דימי אמר ראשית הגז רב אמר בששים ור' יוחנן משום ר' ינאי אמר בשש אמר ליה אביי לרב דימי אנחת לן חדא ואקשת לן חדא בשלמא דר' יוחנן אדר' יוחנן לא קשיא הא ידידיה הא דרביה אלא דרב אדרב קשיא דהא אמר רב מנה ופרס דרב אדרב נמי לא קשיא מאי מנה דקאמר בן ארבעים סלעים דהוה ליה בששים

וציטונת צחמשים: **פוטרת אם הכרי**. ראשית דגנך [דברים יח] ולא יהיב ציה קרא שיעור: **דאורייתא כדשמואל**. מדאורייתא ככל שהן מיפטור: **דרבנן כדאורייתא בארבעים**. ושיעורא דרבנן אהמר בתרומה שהיא מן התורה כגון תרומת^ט מירוש ויהרר שתנןן בארבעים: **ושיעור דרבנן בדרבנן**. ושיעורא דלמור רבנן בתרומה ידיהו כגון פירות האילן וירק בששים ורמיזא דיתוקאל אצרי עין אמרה: **והרציון**. מפרש בגמ' דחגיגה (דף י.) דכל כמה דצעי לאתחזויי צעורה צרגל מיתחזי ומיייתי קרבן עולת רחיה וגם הקרבן אין שיעורא לדמים אם מרובה אם מועט מן התורה אצל חכמים אמרו הראיה מעה כסף והחגיגה שמי כסף [שם ג.]: **דאורייתא אין לה שיעור**. כלל ורבנן יהבו לן צה שיעורא בששים אצל בתרומה אף על גב דמדאורייתא נמי בכל דהו מפטור נהי דמפטור ממיתה דטבל מיהו לכחלה רמיזא שיעורא דילה חמשים וששים דתנא בתוספתא^י אמר רבי יוסי מניין לתרומה שהיא אחד מחמשים שנאמר במדין (במדבר לא) תקח אחד אחוז מן החמשים אחוז שאלמתי לך במקום אחר כהו ומנין אם תרס ועלה צידו אחד מששים שאין לרץ לתרום שנאמר [יתחקאל מה] ואלת התרומה אשר תרימו ששית האזיפה מחומר החטים וגו' אלמא דמתיהיב צה שיעורא הלכך לא תני לה דצברים שאין להם שיעור: **אשכחיה רבי יוחנן**. לאיסי בר היני: **דמתני לצריה**. מתניתין חמש רחלים גוזזות מנה ופרס: **אמר ליה**. איסי כדכתיב קרא קא מתני רחלים מאתים אמר ליה לשון תורה לחוד וכי': **אמר ליה**. ר' יוחנן לאיסי: **מאן ריש סידרא צבצל** ראש ישיבה: **אבא אריכא**. רב קרי אריכא שארוך צדורו היה כדאמריןן בהפסלת צנדה (דף כד.): **אבא אריכא קריס ליה**. ולא אמרת רבינו צלשון כבוד ^{טז}ו: **דכירנא**. כשהיה צכאלן קודם שירד לצבל היה חשוב ממני שהיה יושב לפני רבי ואני הייתי יושב שצבה עשר שורות מאחריי: **זיקוקין**. נושאין ונותנין בהלכה: **א"ל איהו**. איסי לרבי יוחנן: **ראשים הגז צנמה**. כמה יהיה לו ויתחייב צראשית הגז אמר ליה בששים סלעים: **מה בין לי ולך**. אם איני יודע פירושה של משנתנו יותר ממך מה אני גדול ממך אני יש צידי דכל שהוא לאו דוקא אלא איידי דאמר ר' דוסא שיעורא רבה אמור רבנן לשון שיעור מועט א' וגזמא הוא ומיהו ששה סלעים צעינן כי היכי דלימטי סלע לכהן דצזיר מהכי ליכא למאן דאמר דתיהוי נתינה: **בששים**. חלק ששים יתן לכהן. ליטנא אחרינא ששים סלעים חייבים צראשית הגז: **אנחס לן חדא**. אחת מדברין יכולה להתקיים: **בשלמא דרבי יוחנן**. ^{טז}דאמרת משמיה בששים: **אדר' יוחנן**. דאמר לעיל כמה כל שהן שש חמש לכהן ואחד לו לא קשיא: **הא ידידיה הא דרביה**. משום רבי ינאי כדקאמריןן: **אלא דרב אדרב קשיא דאמר רב** (כולו) **מנה ופרס**. חייבות צראשית הגז ואי ראשית הגז בששים לא מטו ליה לכהן סלע וצזיר מהכי ליכא למאן דאמר: **צמנה בן ארבעים סלעים**. יש מנה גדול כך כדלקמן דהוו מנה ופרס ששים ומהן יתן סלע לכהן: ופרכינן

ראשית הגז פרק אחד עשר חולין

א"ר יוחנן מפי השמועה אמרה. ר' יוסי הלכך הלכתא כותיה: **מנה ופרס**. החמשה כולן: **שיבו מחומשות**. לכל אחת מהן שצבה סלעים וחצי דהוו לה כולהו מנה ופרס שהמנה מאה זוז עשרים וחמשה סלעים הרי ל"ז סלעים וחצי: **ששים**. סלעים: **ונוטן סלע מהם לכהן**. ולקמיה פריך ליה ממתניתין:

רבי יוחנן אומר שש. סלעים הוי כל שהן ויתן מהם חמש סלעים כדתנן צמתני': **ואחד לו**. ואפילו הן גוזזות אלף סלעים סגי ליה נמי צחמשה סלעים לכהן: **כל שהן סנן**. ואפילו אין גוזזות כולן אלא סלע אחד: **בשלמא לרב ורבי יוחנן ניהא**. דרב לא איירי צמתינא כהן כלל ואיכא למימר דהוא נמי כצירא ליה דנותן מהנך ל"ז סלעים לכהן ה' סלעים: **אלא לשמואל**. דאמר נותן סלע לכהן הא אן חמש תנן ולעולא נמי דאמר כל שהוא קשיא דמהיכלא יתן לכהן ה' סלעים: **ולרב מי ניהא והאמר ראשים הגז צס'**. וכיון דאמר שצבה ושלשים סלעים וחצי חייבין צראשית הגז אם מחמש רחלות זכאו אא מהם חלק ס' מטי לשלשים סלעים חצי סלע ולשצבה סלעים וחצי דצר מועט וא"נ מוקמינן לה כדלקמן צמנה בן מ' סלעים אכתי סלע הוא דהוי ואנן ה' סלעים לכהן תנן: **הא אסמר עלה**. כלומר ועלום ראשית הגז בששים צין רב למעט ומתניתין דקתני חמש סלעים לאו ארישא קאי אלא מיתלמא צאנפי נפשה היא: **בישראל שיש לו גזיון הרצה**. דחלק ששים שצבה יש בו כדי לחלק לכהנים הרצה ומצקש ליתנס לכהנים הרצה דאמרין ליה כל חד וחד כהן לא תצזר ליה מחמשה סלעים דהואיל ויש לו ליתן צעינן נתינה רחיה לכל כהן כדלקמן והיכא דגוזזות מעט נמי סגי ליה בששים. יש לשנות אחרים ואין צהס ממש: **והא סניא עין יפה אחד מארבעים**. והיכי רב ושמואל אעין רעה נקטי שיעוריהו: ומשני **דאורייתא בששים**. מדאורייתא סגי ליה בששים והיינו דקתני עין רעה אחד מששים. רב ושמואל שיעורא דאורייתא אמו לאשמועינן. וציחקאל (מה) רמיזא ^{טז}וששיתם האזיפה מחומר החטים וששיתם האזיפה מחומר השעורים חומר ל' סאין אפיפה שלש סאין שמות שלה חצי סאה כשתוינא חצי סאה תרומה משלשים הרי אחד מששים: **דרבנן מארבעים**. ואמו רבנן ותקון דניהיב עין יפה בארבעים

וציטונת צחמשים: **פוטרת אם הכרי**. ראשית דגנך [דברים יח] ולא יהיב ציה קרא שיעור: **דאורייתא כדשמואל**. מדאורייתא ככל שהן מיפטור: **דרבנן כדאורייתא בארבעים**. ושיעורא דרבנן אהמר בתרומה שהיא מן התורה כגון תרומת^ט מירוש ויהרר שתנןן בארבעים: **ושיעור דרבנן בדרבנן**. ושיעורא דלמור רבנן בתרומה ידיהו כגון פירות האילן וירק בששים ורמיזא דיתוקאל אצרי עין אמרה: **והרציון**. מפרש בגמ' דחגיגה (דף י.) דכל כמה דצעי לאתחזויי צעורה צרגל מיתחזי ומיייתי קרבן עולת רחיה וגם הקרבן אין שיעורא לדמים אם מרובה אם מועט מן התורה אצל חכמים אמרו הראיה מעה כסף והחגיגה שמי כסף [שם ג.]: **דאורייתא אין לה שיעור**. כלל ורבנן יהבו לן צה שיעורא בששים אצל בתרומה אף על גב דמדאורייתא נמי בכל דהו מפטור נהי דמפטור ממיתה דטבל מיהו לכחלה רמיזא שיעורא דילה חמשים וששים דתנא בתוספתא^י אמר רבי יוסי מניין לתרומה שהיא אחד מחמשים שנאמר במדין (במדבר לא) תקח אחד אחוז מן החמשים אחוז שאלמתי לך במקום אחר כהו ומנין אם תרס ועלה צידו אחד מששים שאין לרץ לתרום שנאמר [יתחקאל מה] ואלת התרומה אשר תרימו ששית האזיפה מחומר החטים וגו' אלמא דמתיהיב צה שיעורא הלכך לא תני לה דצברים שאין להם שיעור: **אשכחיה רבי יוחנן**. לאיסי בר היני: **דמתני לצריה**. מתניתין חמש רחלים גוזזות מנה ופרס: **אמר ליה**. איסי כדכתיב קרא קא מתני רחלים מאתים אמר ליה לשון תורה לחוד וכי': **אמר ליה**. ר' יוחנן לאיסי: **מאן ריש סידרא צבצל** ראש ישיבה: **אבא אריכא**. רב קרי אריכא שארוך צדורו היה כדאמריןן בהפסלת צנדה (דף כד.): **אבא אריכא קריס ליה**. ולא אמרת רבינו צלשון כבוד ^{טז}ו: **דכירנא**. כשהיה צכאלן קודם שירד לצבל היה חשוב ממני שהיה יושב לפני רבי ואני הייתי יושב שצבה עשר שורות מאחריי: **זיקוקין**. נושאין ונותנין בהלכה: **א"ל איהו**. איסי לרבי יוחנן: **ראשים הגז צנמה**. כמה יהיה לו ויתחייב צראשית הגז אמר ליה בששים סלעים: **מה בין לי ולך**. אם איני יודע פירושה של משנתנו יותר ממך מה אני גדול ממך אני יש צידי דכל שהוא לאו דוקא אלא איידי דאמר ר' דוסא שיעורא רבה אמור רבנן לשון שיעור מועט א' וגזמא הוא ומיהו ששה סלעים צעינן כי היכי דלימטי סלע לכהן דצזיר מהכי ליכא למאן דאמר דתיהוי נתינה: **בששים**. חלק ששים יתן לכהן. ליטנא אחרינא ששים סלעים חייבים צראשית הגז: **אנחס לן חדא**. אחת מדברין יכולה להתקיים: **בשלמא דרבי יוחנן**. ^{טז}דאמרת משמיה בששים: **אדר' יוחנן**. דאמר לעיל כמה כל שהן שש חמש לכהן ואחד לו לא קשיא: **הא ידידיה הא דרביה**. משום רבי ינאי כדקאמריןן: **אלא דרב אדרב קשיא דאמר רב** (כולו) **מנה ופרס**. חייבות צראשית הגז ואי ראשית הגז בששים לא מטו ליה לכהן סלע וצזיר מהכי ליכא למאן דאמר: **צמנה בן ארבעים סלעים**. יש מנה גדול כך כדלקמן דהוו מנה ופרס ששים ומהן יתן סלע לכהן: ופרכינן

מסורת הש"ס

(א) [מיר גג. צבורות נח. ע"ש צחוס' ד"ה מפין, (ב) [עירובין יד: וש"נ, (ג) תרומות פ"ד מ"ג, (ד) [שבת ז': ע"ז עג: קדושין נח: (ה) חגיגה ו: פאה פ"א מ"א, (ו) שם מ"ב, (ז) [ע"ז נח:], (ח) [שבת קמג, (ט) [צ"ל ששית, (י) צס"א טסק: דגן, (כ) [תרומות פ"ה ה"ח, (כג) גי' רש"א במקום דאמרת דאיתמר ועי' רש"ל ורי"מ, (כד) דיבור זה שייך לעיל צמתני' ריש פירקין, (ט) [לעיל קל: (ס) צ"ל דהירושלמי,

תורה אור השלם

1. עזים מאתים ותנישים עשורים ורחלים מאתים ואילנים עשורים:
בראשית לב טו

גליון הש"ס

בגמ' א"ל לשון תורה לעצמה. עי' מ"ט פ"א מ"ב דפסחים: שם וגפקי דיקוקין. מלשון הקרא מאורי זיקות (ישעיה ז):

הגהות חב"ח

(א) בגמ' אשכחיה ר' יוחנן כ"ל ואת ל' נמחק:
(ב) שם אמר ליה בששים כ"ל ומצינו ר' יוחנן נמחק:
(ג) רש"י ד"ה אבא וכו' כבוד הס"ד ואח"כ מה"ד דהירצא דמירנא:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] רש"י ד"ה מה בין לי ולך וכו' וגזמא הוא ומניה ששה. מלת ששה נמחק ויצי' ששים: